

BUGU

Dil ve Eğitim Dergisi

www.bugudergisi.com

E-ISSN: 2717-8137

Derleme Makalesi

BUGU
Journal of Language and Education

3/3, 191-199

Makale Geliş Tarihi: 29.04.2022

TÜRKİYE

Makale Kabul Tarihi: 26.05.2022

Alyılmaz, C. (2022). Eski Türk yazıtlarının âlimi / bilgisi Gubeydulla Aydarov. *BUGU Dil ve Eğitim Dergisi*, 3(3), 191-199. <http://dx.doi.org/10.46321/bugu.90>

ESKİ TÜRK YAZITLARININ ÂLİMİ / BİLGESİ GUBEYDULLA AYDAROV

Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ

Bursa Uludağ Üniversitesi calyilmaz@gmail.com ORCID

Öz

Türkoloji alanında eski Türk yazıtları ve eski Türk diliyle ilgili araştırma ve incelemeleri yapanların kimler olduğuna bakıldığında genelde Rus ve Alman Türkologların adlarının ön planda tutulduğu dikkati çeker. Son derece başarılı çalışmalar yapmalarına ve eserler (kitaplar, makaleler ve bildirimler) yazmalarına rağmen Türkiye'deki ve Türk dünyasındaki bilim adamlarının adlarına ve çalışmalarına ise literatürde çok fazla yer verilmediği görülür.

Türk dünyasında eski Türk yazıtlarıyla ve eski Türk diliyle ilgili araştırma ve inceleme yapan bilim insanlarının sayılarının da çok az olduğu ne yazık ki acı bir gerçektir. Bunun elbette farklı sebepleri vardır. Sovyetler Birliği Dönemi'nde, eski Türk yazıtlarıyla ve eski Türk diliyle ilgili çalışma yapmak bilim insanları tarafından riskli görüldüğünden bu alanda çalışmayı çok az kişi tercih etmiştir.

Türkiye dışında hem eski Türk yazıtlarıyla hem de genel anlamda Eski Türkçe Dönemi'nde yazılan diğer eserlerle ilgilenen bilim insanlarından biri de Kazak bilim adamı Gubeydulla AYDAROV olmuştur.

AYDAROV, Sovyetler Birliği Dönemi'nde eski Türk yazıtlarıyla ve eski Türk diliyle ilgili bilimsel-akademik çalışmalar yapan, kitaplar yazan, korkusuz ve cesur bilim adamlarından biridir.

AYDAROV, hem Sovyetler Birliği Dönemi'nde hem de bağımsız ve özgür Kazakistan Cumhuriyeti Dönemi'nde birbirinden değerli eserler yazarak, öğrenciler ve akademisyenler yetiştirerek Türkoloji çalışmalarına çok önemli katkılarda bulunmuştur.

AYDAROV, Türkoloji alanında yaptığı bilimsel-akademik çalışmalar ve yazdığı eserler sayesinde "büyük âlim" ve "bilge" sıfatlarını sonuna kadar hak etmektedir.

Bu makalede AYDAROV'un hayatı, eski Türk dili çalışmalarına katkıları hakkında bilgi verilerek onun ve eserlerinin genç bilim insanları tarafından tanınması hedeflenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Gubeydulla AYDAROV, Türkoloji, eski Türk yazıtları, eski Türk dili, Kazakistan.

GUBEYDULLA AYDAROV, THE SCHOLAR / WISE OF OLD TURKISH INSCRIPTIONS

Abstract

When we look at the people who do research and studies on the old Turkish inscriptions and the old Turkish language in the field of Turkology, it is remarkable that the names of Russian and German Turkologists are commonly in the foreground. Although they have done extremely successful studies and written works (books, articles, and papers), it is seen that the names and works of scientists in Turkey and the Turkish world are not given many places in the literature.

Unfortunately, it is a sad fact that the number of scientists who research and analyze the old Turkish inscriptions and the old Turkish language in the Turkish world is very low. Of course, there are different reasons for this. During the Soviet Union Period, there are very few people preferred to work in this field, as it was considered by scholars to be risky to work on old Turkish inscriptions and the old Turkish language.

AYDAROV deserves the titles of "great scholar" and "wise" to the end thanks to his scientific-academic studies and works he has written in the field of Turkology.

Gubeydulla AYDAROV was one of the fearless scientists who did scientific-academic studies and wrote books on old Turkish inscriptions and the old Turkish language during the Soviet Union Period.

AYDAROV made a very important contribution to the study of Turkology by writing valuable works and educating students and academics both during the Soviet Union period and during the independent and free Republic of Kazakhstan period.

This article, it is aimed to give information about AYDAROV's life and his contributions to the studies of the old Turkish language and to make him and his works known by young scientists.

Keywords: Gubeydulla AYDAROV, Turkology, old Turkic inscriptions, old Turkic language, Kazakhstan.

Ø. Giriş:

(Kök)türk harfli eski Türk yazıtlarıyla ilgili araştırma ve inceleme yapanların adları anıldığında genelde Rus ve Alman ekolünün temsilcisi bilim insanlarının adlarından ve çalışmalarından söz edilir. Türkiye’de ve Türk dünyasında yapılan çalışmalardan ya hiç bahsedilmez ya da bazı isimler çok daha az zikredilir.

(Kök)türk harfli eski Türk yazıtlarıyla ve eski Türk diliyle ilgili araştırma ve inceleme yapanlardan bahsedilirken Türkiye’deki, Türk dünyasındaki ve diğer ülkelerdeki bilim insanlarını birlikte anmak ve belirtmek gerekir. Çünkü her dinde, her inançta ve her ideolojide “emek” kutsaldır. Hangi inançtan ve hangi milletten olduğuna bakmadan eski Türk yazıtlarıyla, eski Türk diliyle, tarihiyle ve kültürüyle ilgili araştırma ve inceleme yapanları, eserler (kitaplar, makaleler, bildiriler) yayımlayanları anmak, onlara vefa gösterip saygı duymak, hem iyi bir insan olmanın hem de gerçek bilim adamı olmanın gereğidir.

Farklı ülkelerden, farklı milletlerden ve farklı inançlardan bilim insanlarının eski Türk dili ve eski Türk yazıtlarıyla ilgili eserleri aslında birbirlerini tamamlayan ve her biri alana ayrı ayrı değer katan eserlerdir. Bu sebeple de eski Türk yazıtları ve eski Türk diliyle ilgili araştırma ve inceleme yapan bilim insanlarını aynı kovanda bal yapmaya çalışan arılara benzetmek yanlış olmasa gerektir.

Eski Türk yazıtlarıyla ve eski Türk diliyle ilgili araştırma ve inceleme yapan ve birbirinden değerli eserler yazıp adını Türklük Bilimi (Türkoloji) tarihine altın harflerle yazdıran bilim insanlarından biri de seçkin ve saygın Kazak bilim adamı Gubeydulla AYDAROV'dur.

• **Gubeydulla AYDAROV'un Hayatı ve Eserleri:**

AYDAROV, 18 Haziran 1921 tarihinde Kazakistan'da Mangıstav ilinin Şapagatov kasabasının Emir-Tortı köyünde dünyaya gelir. Yoksulluk ve hastalıklar yüzünden erken yaşta babasını kaybeder; Türkmenistan'ın Taşavuz (Taşoğuz / Daşoğuz) şehrinde çocuk yetiştirme yuvasına alınır. 1934-1938 yılları arasında Taşavuz'daki okullarda pedagoji eğitimi alır. Bir süre öğretmenlik yapar. 1940-1944 yılları arasında askere alınır ve II. Dünya Savaşı'na katılır. Savaş sonrasında bir süre öğretmenlik ve yöneticilik yapan AYDAROV, 1948 yılında Çimkent Öğretmen Enstitüsünü; 1952 yılında Kazak Millî Pedagoji Enstitüsünü tamamlar. AYDAROV, bu yıllarda eski Türk yazıtlarıyla bilimsel-akademik seviyede ilgilenmeye başlar. Bu alana olan ilgisi ve gayreti sayesinde 1960 yılında yüksek lisansını; 1974 yılında da doktorasını tamamlar. (Abuova, 2019, s. 329-332; Ayagan vd., 2002, s. 122). Eski Türk yazıtları ve eski Türk diliyle ilgili pek çok esere imza atan AYDAROV, ardında onlarca kitap ve yüzlerce makale bırakarak 01 Mart 2001 tarihinde vefat eder.

Foto 1: Gubeydulla AYDAROV'un bir fotoğrafı¹

¹ Fotoğraf için Baljan EŞMETOVA'ya teşekkür ederim.

Gubeydulla AYDAROV'un bireysel ve ortak olarak yazmış olduğu eserlerin en önemli olanları şunlardır:

Aydarov, G. (1966). *Yazık Orhonskogo Pamyatnika Bilge-Kagana*. Almatı.

Aydarov, G. (1970). *Yazık Pamyatnika Kuli Çora VIII. Veka*. Almatı.

Aydarov, G. (1971). *Yazık Orhonskih Pamyatnikov Drevnetyurkskoy Pis'mennosti VIII Veka*. Almatı.

Aydarov, G. (1979). *Bibliografiçeskiy Ukazatel Literaturı po Yeniseysko-Orhonskim i Talasskim Pamyatnikam Drevnetyurkskoy Pis'mennosti*. Almatı.

Aydarov, G. (1986). *Köne Türki Jazba Eskertkişteriniñ Tili*. Almatı.

Aydarov, G. (1990). *Orhon Eskertkişteriniñ Teksi*. Almatı.

Aydarov, G. (1991). *Köne Uyğır Jazba Eskertkişteriniñ Tili*. Almatı.

Aydarov, G. (1995). *Kültegin Eskertkişi*. Almatı.

Aydarov, G. (1995). *Orhon-Yenisey Jene Köne Uyğır Jazba Eskertkişteriniñ Tili*. Almatı.

Aydarov, G. (1995). *Orhun Jazba Eskertkişteri*. Almatı.

Aydarov, G. (2000). *Tonikuk Eskertkişinin Tili*. Almatı.

Aydarov, G. (2003). *Estelikter*. Almatı.

Aydarov, G. & Khıdırov, M. N. (1968). *Orkhon-Yenisey Yadigerliklerinin Dili*. Aşkabat.

Aydarov, G., Kurışjanov, E. & Tomanov, M. (1971). *Eski Türki Jazba Eskertkişterinin Tili*. Almatı.

Musabayev, G., Mahmudov, A. & Aydarov, G. (1971). *Epigrafika Kazahstana*. Almatı.

Foto 2: Gubeydulla AYDAROV'un bazı kitaplarının kapaklarının görüntüleri

• **Gubeydulla AYDAROV’un Âlimliği ve Bilgeliği:**

Gubeydulla AYDAROV neden “büyük âlim”dir ve “bilge”dir? Onun çalışmaları niçin önemlidir? Bu soruları şöyle cevaplandırmak mümkündür:

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki, AYDAROV’un eski Türk yazıtlarıyla ilgili ilk çalışmaları Rusya Türkolojisi’nin içinde değerlendirilecek niteliktedir. Çünkü AYDAROV’un çalışmalarında esas aldığı, kullandığı (Kök)türk harfli metinler W. RADLOFF, S. Ye. MALOV vd. bilim insanlarının yayımladıkları metinlere dayanmaktadır. AYDAROV, ne yazık ki (Kök)türk harfli yazıtları yerinde görme, inceleme ve belgeleme imkânını bulamamıştır. AYDAROV, yazıtlara ait (Kök)türk harfli metinleri her ne kadar kendisi yazıtların buldukları yerlere gidip epigrafik belgelerini yaparak oluşturmamış olsa da o, bu metinlerin çözümlenmeleri, açıklamalarının yapılması, anlamlarının verilmesi, metinlerin dil ve üslup özelliklerinin belirlenmesi, yazıtların Kazaklarla ve diğer Türk boy ve topluluklarıyla ilgisinin ortaya konulması hususlarında son derece özgün bilgiler sunmuş ve bunda başarılı olmuştur.

Sovyetler Birliği Dönemi’nde Türk asıllı bilim insanlarının Türk boy ve topluluklarıyla, eski Türk yazıtlarıyla, Türklerin ve Türk dilinin geçmişiyle... ilgili araştırma ve incelemeler yapmaları, eserler yazmaları “Pantürkizm” propagandası çerçevesinde değerlendirildiğinden bilim insanlarının çoğu söz konusu alanlardan uzak durmuş; eski Türk dili alanı daha ziyade Türk olmayan bilim insanlarına bırakılmıştır. Birçok Türk aydınının ve bilim adamının yazdıkları eserler, katıldıkları toplantılar yüzünden Azerbaycan’da, Kazakistan’da, Kırgızistan’da, Özbekistan’da, Türkmenistan’da, Tataristan’da, Kırım’da... ya öldürüldüğü ya da sürgüne gönderildiği bilinen bir gerçektir. (26 Şubat - 06 Mart 1926 tarihleri arasında gerçekleştirilen; katılımcıları ve sunulan bildiriler bakımından “Türkoloji Kurultayları”nın en görkemlilerinden biri olarak kabul edilen Bakü Türkoloji Kurultayı’na katılan pek çok bilim adamının “Pantürkist”, “Panturanist”, “Panislamist”, “sistem karşıtı” ve “halk düşmanı”... suçlamalarıyla suçlanıp öldürülmüş olmaları da bunun en büyük ispatıdır (Buran, 2009, s. 430-444; Buran, 2016; Gökdağ, 2015). AYDAROV, bütün bu acı gerçeklere, geçmişte yaşanan çok büyük sıkıntılara, zorluklara ve engellemelere rağmen korkmadan, çekinmeden ve yılmadan Sovyetler Birliği Dönemi’nde çalışma alanı olarak eski Türk dilini ve eski Türk yazıtlarını seçmiş; hiçbir yerden ve hiçbir kimseden maddi destek almadan birbirinden değerli eserler (kitaplar, makaleler ve bildiriler) yazarak hem büyük başarılar imza atmış hem de kendi adını ölümsüzleştirmiştir.

AYDAROV’un kitaplarının eski Türk yazıtlarıyla ilgili olarak yayımlanan eserlerden birçok bakımdan üstün yanlarının olduğunu da açık yüreklilikle ifade etmek gerekir. Çünkü eski Türk yazıtlarının metinlerini iyi anlayabilmek ve yorumlayabilmek için öncelikle yazıtların sahiplerinin etnik ve kültürel değerlerini, dillerini, tarihlerini, kültürlerini, yaşayışlarını, inanışlarını çok iyi bilmek gerekir. AYDAROV’un bir Kazak (Türk) olması, Türk boy ve topluluklarına ait değerleri bilmesi, bu değerlerin yaşandığı ve yaşatıldığı coğrafyada doğup büyümesi onun başarılı eserler yazmasını ve farkındalık oluşturmasını sağlamıştır.

Foto 3: Gubeydulla AYDAROV'un kara tahtanın başında Bilge Tonyukuk Yazıtları'na ait bir satırda "Türk" sözcüğünü gösterirken çekilmiş bir fotoğrafı
(Foto: <https://z-taraz.kz/patriarh-otechestvennoj-tyurkologii/>)

Eski Türk yazıtlarıyla ilgili araştırma ve inceleme yapanların, kitaplar, albümler ve kataloglar hazırlayanların büyük bölümü tarih, arkeoloji, epigrafi vd. alanlarda çalışan bilim insanları olmuştur. Söz konusu alanlarda çalışan bilim insanlarının büyük bölümünün tarihî ve çağdaş Türk lehçelerini bilmedikleri, Türkçenin dil bilgisi kurallarına vâkıf olmadıkları bu sebeple de yazıtlarda geçen bazı sözcükleri, sözcük guruplarını yanlış okuyup yorumladıkları inkâr edilemez bir gerçektir. AYDAROV, ana dili Kazakça (Kazak Türkçesi) olan, Oğuz, Kıpçak ve Karluk gruplarına ait farklı Türk lehçelerini ve farklı dilleri de bilen bir dilcidir. Ana dilinin Türkçe, kendisinin de dilci olması, onun yazıtlara ait metinleri doğru anlayıp doğru yorumlamasında ve başarılı eserler ortaya koymasında önemli rol oynamıştır.

AYDAROV, Eski Türkçe Dönemi'nin her alanıyla ([Kök]türk, Uygur, Karahanlı) ve hemen hemen her eseriyle ilgilenmiş; makaleler ve bildirimler yazmış; bu döneme ait eserlerin tarihî ve çağdaş Türk lehçeleriyle ilgisini kurmaya çalışmıştır.

AYDAROV, yalnızca araştırma ve incelemeler yapan bir bilim adamı değil; lise ve üniversite yıllarında pedagoji eğitimi de almış, farklı eğitim kurumlarında "öğretmen" ve "öğretim üyesi" olarak görev yapmış başarılı bir "eğitimci"dir. Onun pedagoji eğitimi almış olması, eğitimci kimliği taşıması eserlerinin yöntemini ve içeriğini sistematik ve akılcı bir şekilde hazırlamasını sağlamış; eserlerini diğerlerinden farklı ve daha başarılı kılmıştır.

AYDAROV'un en önemli özelliklerinden biri de lisans, yüksek lisans ve doktora seviyelerinde dersler verip öğrenciler yetiştirmiş olmasıdır.

Аса көрнекті түркітанушы ғалым, профессор
Ғұбайдолла Айдаровтың туғанына 100 жыл толуына орай
«ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ТҮРКОЛОГИЯНЫҢ ҒЫЛЫМИ ДАМУ МИССИЯСЫ
ЖӘНЕ ҒҰБАЙДОЛЛА АЙДАРОВ ФЕНОМЕНИ»
атты халықаралық ғылыми-теориялық
конференциясының бағдарламасы

YESSENOV UNIVERSITY

ҚАЗАҚСТАН ТӘУЕЛСІЗДІГІНЕ 30 ЖЫЛ

Ғұбайдолла 100 жыл Ғұбайдолла

28 10:00 таусып

МАНҒЫСТАУ

СЕРІКБАЙ ТҮМОВ
Манғыстау облысының әкімі

БЕРІК АХМЕТОВ
Yessenov University президенті

MUSTAFA ÖNER
Doktor, Profesör, Ege Üniversitesi, İzmir, Türkiye

ЖАМАЛ МАНКЕЕВА
Ф.ғ.д., профессор, А.Байтұрсынұлы атындағы тіл білімі институтының бас ғылыми қызметкері Алматы

АНАР ФАЗЫЛЖАН
Ф.ғ.к., А.Байтұрсынұлы атындағы тіл білімі институтының директоры Алматы

ҒАРИФOLЛА ЭНЕС
Ф.ғ.д., профессор, «Арыс» баспасының директоры Алматы

АМАНҚОС МЕКТЕПТЕП
Филология ғылымдарының докторы, профессор Алматы

ЖАНАТ ИСАЕВА
Ф.ғ.к., «Білім беру бағдарламалар орталығы» филиалының аға менеджері Нұр-Сұлтан

ҚАРЛЫҒАШ САРЕКЕНОВА
Ф.ғ.к., Л.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры Нұр-Сұлтан

АЙНҰР СЕЙТБЕКОВА
Ф.ғ.к., А.Байтұрсынұлы атындағы тіл білімі институты «Тіл тарихы» бөлімінің меңгерушісі Алматы

СЕНГІЗ АЛЫЛМАЗ
Doktor, Profesör, Uludağ Üniversitesi Bursa, Türkiye

АҚМАРАЛ ОТАРОВА
Ф.ғ.к., Ш.Есенов атындағы КТИУ «Қазақ филологиясы» кафедрасының меңгерушісі Ақтөу

Foto 4: Gubeydulla AYDAROV'un doğumunun 100. yılı dolayısıyla düzenlenen uluslararası sempozyuma ait afişin görüntüsü

Sonuç ve Öneriler:

Gubeydulla AYDAROV, yazmış olduğu eserlerle eski Türk dili ve Türk yazıt bilimi alanına önemli katkılar sağlamış; çok zor dönemlerde ve şartlarda çok büyük işler başarmış, son derece bilgili, birikimli, kültürlü bir bilim adamıdır.

AYDAROV'un çileli, özverili ve başarılı hayatıyla ilgili kitaplar, albümler ve belgeseller hazırlanmalı; örnek ve başarılı bir bilim adamı olarak adı okullara ve önemli eğitim öğretim kurumlarına verilmelidir.

AYDAROV'un yazdığı kitaplar (içlerindeki bazı bilgiler ve görüntüler güncellenerek) çok dilli olarak (Türkçe, Rusça, İngilizce vd.) yeniden basılmalıdır.

01 Mart 2001 tarihinde vefat eden Gubeydulla AYDAROV'dan kalan kitaplar ve arşivindeki belgeler mutlaka merkezî bir bölgedeki (kolay ulaşılabilir bir şehirdeki) kütüphanede toplanmalı; bu kütüphaneye de AYDAROV'un adı verilmelidir.

Kaynaklar:

Yazılı Kaynaklar:

- Abuova, A. (2019). M. Gubeydulla Aydarov. A. Buran (Ed.), *Türkiye Dışındaki Türk Dünyası Türkologları* içinde (329-332. s.). Ankara: Akçağ Yayınevi.
- Alyılmaz, C. (2005). *Orhun yazıtlarının bugünkü durumu*. Ankara: Kurmay Yayınları.
- Alyılmaz, C. (2007). *(Kök)Türk harfli yazıtların izinde*. Ankara: Karam Yayınları.
- Ayaga, B. vd. (2004). Aydarov Gubeydolla. *Kazakhstan Natsional'naya entsiklopediya*, 1, Almatı, 122.
- Buran, A. (2009). Sovyet Türkolojisi ve birinci Türkoloji kurultayı. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4(3), 430-444.
- Buran, A. (2016). *Kurşunlanan Türkoloji*. Ankara: Akçağ Yayınevi.
- Ercilasun, A. B. (2005). *Başlangıçtan yirminci yüzyıla Türk dili tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınevi.
- Gasımov, C. (1997). *Esrin gıyamet çağı*. Bakü.
- Gasımov, C. (1998). *Repressiyadan deportasyaya doğru*. Bakü.
- Gökdağ, B. A. (2015). *Türklerin dünyası dil kimlik siyaset*. Ankara: Akçağ Yayınevi.
- Karakaş, Ş (1998). Türkistan'da kızıl kırgın kurbanları. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 5, 24-36.
- Koç, K. (2010). Kazak dil bilimi araştırmaları tarihi. *Kültür Evreni*, 8, 211-239.
- Kononov, A. N. (2009). *Rusya'da Türk dillerinin araştırılması tarihi*. (Çevirenler: K. V. Nerimanoğlu, N. Muradov ve Y. Sevimli), Ankara.

Sözlü Kaynak:

Prof. Dr. Erden Zadaulı KAJIBEK (Doğum yeri ve tarihi: Kazakistan, Karağandı Eyaleti Jezkazgan İli, 09 Şubat 1955; Görev yeri: Kazakistan Dil Bilimi Enstitüsü)

Extended Abstract

The Old Turkic Period includes the works written during the (Kok)turk Khanate and Uyghur Khanate Periods. However, many scientists in Turkey and abroad include the Karakhanid Turkish in the Old Turkic, by taking into account the language and content of the written works.

In the early Old Turkic Period, inscriptions with (Kok)turk letters, known as the first compact works of Turkic, were erected/written. It is common knowledge that in the period between the late-18th century and mid-20th century, many scientists abroad inked outstanding works that were pacesetters, guides, and reference works in the field of Turkology. Nevertheless, the number of scientists who conducted research and analyses on the Old Turkic Period and the old Turkic inscriptions has always remained few when compared with those in other fields, though a noticeable decrease has been observed in recent years. It is an indisputable fact that today, the number of scientists who take interest in the Old Turkic Period and ancient Turkic inscriptions is not more than ten. The difficulty of conducting research and examination in the geographies where the inscriptions are located, the economic hardships, the decrease in the interest in Turkology studies abroad due to different reasons, etc. played an important role in the emergence of this problem.

Kazakh scientist Gubeydulla AYDAROV was one of the scientists outside Turkey who took interest in both old Turkic inscriptions and other works written in the Old Turkic Period. Here, it is important to briefly mention the life story of AYDAROV:

Gubeydulla AYDAROV was born on June 18, 1921, in the Emir-Torti Village of Shapakata in the Mangystau Region, Kazakhstan. After losing his father at an early age due to poverty and diseases, he was taken to a foster home in the city of Dashoguz in Turkmenistan. Therefore, AYDAROV received most of his education in Turkmenistan. He studied pedagogy in Dashoguz between 1934 and 1938 and worked as a teacher there for a while. AYDAROV fulfilled his military service between 1940 and 1944 and participated in World War II. AYDAROV, who worked as a teacher and a school administrator for a while after the war, founded the Shymkent Teachers' Institute in 1948 and graduated from Kazakh National Pedagogical Institute in 1952. It was around these years that started to take a scientific-academic interest in the old Turkic inscriptions. Pursuing his interest in Turkology, AYDAROV received his master's degree in the field in 1960 and his Ph.D. in 1974 (Abuova, 2019, p. 329-332; Ayagan et al., 2002, p. 122).

AYDAROV, who devoted his life to Turkology and wrote tens of books and hundreds of articles on Old Turkic inscriptions and the Old Turkic Period, passed away on 1 March 2001.

What distinguishes AYDAROV from other scientists is that he continued to work on Turkology, as well as the old Turkic inscriptions and the Old Turkic Period, without feeling any fear or intimidation, despite all the oppression, cruelty, massacres, and impossibilities in the Soviet Union regime.

In the success of AYDAROV, who was an exemplary scientist, his knowledge of many Turkic dialects of the Oghuz, Kipchak, and Karluk groups and his comparison between historical Turkic texts and the dialects spoken by the Turkic tribes and communities (by using the methods and techniques of modern linguistics as well) played a significant role.

Re-publishing AYDAROV's books in multiple languages, displaying his library in an easily accessible center, giving his name to important venues and places, and creating a documentary about his life in 2021, etc., 100 years after his birth, will be beneficial in terms of setting an example for future generations.

